

XLI. Adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek és kiadások

Varga Mihály
pénzügyminiszter

Budapest, 2020. augusztus „25.”

A fejezet a központi költségvetés devizában és a forintban fennálló adóssága kamat- és egyéb kiadásait és bevételeit tartalmazza.

KIADÁSOK

Az államadóssággal kapcsolatos összes kiadás 1 139 187,0 millió forint volt 2019-ben, amely összeg 119 547,2 millió forinttal (11,7%-kal) haladja meg az 1 019 639,8 millió forintos előirányzatot. Ezen belül a kamatkiadás 1 100 520,8 millió forint volt, ami 111 194,2 millió forinttal (11,2%-kal) haladta meg a 989 326,6 millió forintos előirányzatot.

Az államadósság utáni kamatkiadásoknak az előirányzathoz viszonyított 111 194,2 millió forintos többletkiadását a kedvező piaci helyzetben megvalósított, a tervezett meghaladó csereaukciók, visszavásárlások, valamint a tervezetthez képest magasabb összegű és hosszabb futamidejű hiányt finanszírozó államkötvény és lakossági állampapír értékesítés okozta. A visszavásárlások és csereaukciók következtében a finanszírozási és a kamatkiadási szerkezet módosult, amely a tervezettnél alacsonyabb hozamszint és hitelkamatok mellett csökkentőleg hatott a kamatkiadásokra.

2019-ben a költségvetés kamatbevételei 220 909,5 millió forinttal voltak magasabbak a tervezettnél, azaz a kiadások kisebb mértékben emelkedtek, mint a bevételek.

A nettó kamatkiadás 109 715,3 millió forint összeggel maradt el a tervezettől.

A nettó eredményszemléletű kamatkiadás 992 382,5 millió forint volt 2019-ben, ami 6,4 %-kal növekedett a tervezett 932 401,7 millió forinthez képest.

1. Cím: A devizában fennálló adósság és követelések kamatkiadásai

A devizában fennálló adósság kamatkiadásai 547,3 millió forinttal lettek magasabbak az előirányzatnál, és 185 997,2 millió forintot tettek ki. A devizában fennálló hiteleknel 2706,1 millió forint kiadáscsökkenés, míg a devizakötvényeknél 3969,4 millió forint kiadásnövekedés keletkezett. A devizakötvényeknél a tervekben nem szereplő, eredetileg 2020-ban és 2021-ben lejáró devizakötvény-visszavásárlások – amik célja az ezen évek devizalejáratainak csökkentése volt - okozták a kamatkiadás növekedést, mivel a visszavásárolt devizakötvények előrehozott kamatfizetésére került sor. E műveletek csökkentették a 2020-ban és 2021-ben esedékes kamat kifizetéseket.

A kamatkiadást növelte továbbá az ún. mark-to-market betétek utáni negatív kamatok összege.

2019-ben az euró átlagos árfolyama 325,35 Ft/euró volt, ami jelentősen gyengébb az előirányzatkor tervezett 311,30 Ft/eurónál, ami szintén emelte a tervhez képest a deviza kamatkiadások nagyságát. 2019. december 31-én a tervezett árfolyamhoz képest ennél nagyobb mértékű gyengülés következett be, a forint az évet a 330,52 Ft/euró árfolyammal zárta.

A devizahitelek kamatelszámolásai címsoron a kifizetett kamatok összesen 2706,1 millió forinttal lettek alacsonyabbak a tervezettnél, és 21 321,9 millió forintot

tettek ki. E címsoron található az állam által nemzetközi pénzügyi szervezetektől felvett hosszú lejáratú devizahitelek külföld felé történő kamatfizetése, az egyéb devizahitelek, azaz a korábbi években átvállalt hitelek kamatai és máshova nem sorolt egyéb devizahitelek kamatai is.

A nemzetközi pénzügyi szervezetektől (Európai Beruházási Bank, Európa Tanács Fejlesztési Bank) felvett devizahitelek, illetve az átvállalt devizahitelek után kifizetett kamatok összesen 840,9 millió forinttal lettek magasabbak a tervezettnél, és 20 988,6 millió forintot tettek ki. A növekedést alapvetően a tervekhez képesti magas átlag árfolyam okozta. A 2019. év végén 0%-os kamatozású volt az összes devizahitel 14,8%-a.

Az Európai Beruházási Banktól felvett devizahitelek után fizetett kamatok összege 18 882,3 millió forintot tett ki, ami 4,0%-kal magasabb az eredeti előirányzathoz képest. A tervezettnél 722,3 millió forinttal magasabb devizakamat kizárólag az árfolyamváltozás kedvezőtlen hatásának eredménye.

Az Európa Tanács Fejlesztési Banktól felvett hitelek esetében is az árfolyam gyengülése eredményezte a kiadások növekedését. Ezen a soron 118,6 millió forinttal lett magasabb a kamatkiadás, és 2106,3 millió forintot tett ki.

Az egyéb devizahitelek kamatkiadásai az önkormányzatoktól 2011-ben, 2013-ban és 2014-ben átvállalt külföldi pénzintézetekkel szemben fennálló devizahitel utáni kamatkiadásokat jelenti 91,5 millió forint összegben, ami a kamatszint csökkenés következtében 214,9 millió forinttal kisebb a tervezettnél.

Az egyéb devizahitelek között került szintén elszámolásra a Paks 2 beruházással kapcsolatos hitel utáni kamatfizetés is. 3332,1 millió forinttal kisebb kamatkiadás jelentkezett ezen az előirányzaton, mivel a Paks 2 beruházással kapcsolatban 2019 márciusban és májusban lehívott hitelrészek még októberben előtörlesztésre kerültek, így a kamatfizetési időszak a tervezettnél rövidebb lett 2019-ben.

A központi költségvetés által kibocsátott nemzetközi devizakötvények után 159 938,8 millió forint összegű kamatkiadást fizetett a központi költségvetés. A tervekhez képest 2477,8 millió forinttal magasabb összeg egyrészt a tervhez képest kedvezőtlenebb devizaárfolyam, másrészt a tervekben nem szereplő devizakötvény visszavásárlások eredménye. A kedvező likviditási helyzetre tekintettel és a devizalejáratok csökkentése érdekében, az év során jelentős összegben 269,7 milliárd forint értékben visszavásárlásra kerültek 2020-ban és 2021-ben lejáratú devizakötvények. A 2019. évre tervezett, de nem kibocsátott devizakötvény miatti volumenhatás mérsékelte a kamatkiadásokat, azonban a visszavásárlások és a gyengébb árfolyam növelően hatottak a kamatkiadásokra.

A belföldi devizakötvény, azaz a Prémium Euró Magyar Állampapír (P€MÁP) kamata 5372,1 millió forintot tett ki 2019-ben, amely a terveket jelentősen meghaladó értékesítésnek köszönhetően 1491,6 millió forinttal magasabb a tervezettnél.

Elszámolásra került 635,6 millió forint negatív kamat a máshová nem sorolható egyéb devizaműveletek kamatelszámolása során, ami az előirányzathoz képest 716,0 millió forint kamatkiadás csökkenést jelent. Ezen a soron nagyrészt a külön előirányzattal nem

rendelkező ún. mark-to-market betétek utáni kamatok összege jelenik meg, de ugyanitt kerül elszámolásra a rulírozó hitelek igénybevétele után megfizetett kamatok összege is.

A deviza államadósság kockázatainak csökkentése érdekében az ÁKK Zrt. swapműveleteket köt. A nemzetközi piaci szokványok alapján a swap műveletek miatt fennálló partnerkockázatok csökkentése érdekében a felek a swapok nettó értékének megfelelő fedezetet (betétet) helyeznek el egymásnál, amiből az adósságállomány részét képezik az ezen ügyletek után az ÁKK Zrt.-nél elhelyezésre került fedezeti összegek (az ún. mark-to-market betétek) az egyéb kötelezettségek soron. A partnerek folyamatosan jelentős összegű devizabetétet helyeztek el, ezen betétekre a negatív pénzüpiaci kamatok miatt az azokat elhelyező bankok fizették az említett kamatbevételt, ami kamatkiadás csökkentésként lett elszámolva.

2. Cím: A forintban fennálló adósság és követelések kamatkiadásai

A forintadósság kamatkiadásai 2019-ben 914 523,6 millió forintot tettek ki, amely 110 646,9 millió forinttal nagyobb az előirányzatnál.

A forinthitelek kamatkiadása összességében 2363,2 millió forinttal kisebb az előirányzatnál, és 25 652,4 millió forintot tett ki. A kiadáscsökkenés a tervezettől eltérő lehívások, valamint a hozamhatás eredményeként valósult meg. Az összes hiteleken belül kisebb súllyal bíró Európa Tanács Fejlesztési Banktól lehívott hitelek esetében elsősorban a volumenhatás növelte a kiadásokat, amelyet a kamatszint kismértékű növekedése is támogatott, ennek következtében a tényleges kamatkiadás 227,8 millió forinttal magasabb volt a tervezettnél. Az Európai Beruházási Banktól felvett projektfinanszírozó hitelek esetében 2591,1 millió forintos kamatmegtakarítás mutatkozott, mivel a kamatszint lényegesen kedvezőbben alakult a tervezettnél, és ez ellensúlyozta a lehívások tervektől eltérő nagysága miatti kismértékű kamatnövekedést.

A forint államkötvények kamatkiadásai 804 469,9 millió forintot tettek ki 2019-ben, amely 112 883,5 millió forinttal magasabb az előirányzatnál. A kamatkiadások alapvetően a megemelt kibocsátások, kötvénycsereaukciók és visszavásárlások következtében nőttek, illetve a jelentősen megnövekedett lakossági értesítések is érdemben emelték a kamatot.

Az államkötvények kamatkiadásai 16,3%-kal, azaz 112 910,9 millió forinttal haladták meg az előirányzatot, és 804 446,4 millió forintot tettek ki. A többletkiadásokat elsősorban két ellentétes irányú hatás befolyásolta: a kedvező piaci helyzetben a terveket jelentősen meghaladó kibocsátások, csereaukciók és visszavásárlások növelték, a tervektől elmaradó hozamok pedig csökkentették a kiadásokat. A másodpiaci műveletek (kötvény-visszavásárlások, kötvény cserék, tőzsdén kívüli (OTC) és hálózati visszavásárlások) során az alacsonyabb kamatszint - és a tervezettnél nagyobb mennyiség esetében - árfolyamveszteség jelentkezik, ami növeli a kamatkiadásokat. Az államkötvények lejáratát simító, és a költségvetés finanszírozásának biztonságát növelő kötvény visszavásárlások és kötvénycserék esetében ez az árfolyamveszteség valójában az eredeti lejáratig terjedő időszakra jutó kamatkiadás előrehozását jelenti, így ezzel a többlet kamatfizetéssel a jövőbeni kamatkiadások csökkennek.

Az államkötvény kamatkiadásain belül a lakossági államkötvények kamata 13 772,6 millió forinttal meghaladta a tervezett kamatkiadást, és 170 149,3 millió forint volt.

2018-19-ben a futamidő hosszabbítás keretében a tervezetthez képest lényegesen nőtt a lakossági kötvények értékesítése, ami részben egy új, a befektetők igényeihez alkalmazkodó lakossági állampapír, a Magyar Állampapír Plusz (MÁP Plusz) kibocsátását is jelenti. A rendkívül sikeres MÁP Plusz értékesítéshez hozzájárult, hogy a lakossági befektetők a lejáró állampapírjaikat döntően MÁP Plusz értékpapírba fektették be. Egyrészt azért, mert az év során a lakossági portfólió egyszerűsítése következtében megszüntetésre került négy korábbi lakossági állampapír értékesítése, másrészt mert a MÁP Plusz rendkívül kedvező megtakarítási lehetőséget biztosít a befektetők számára.

A nem piaci értékesítésű államkötvények 23,5 millió forintos kamatkialakítása 27,4 millió forinttal lett kisebb az előirányzatnál, köszönhetően a változó kamatozású államkötvények – a tervezetthez képest is - csökkenő hozamának.

A kincstárjegyek 84 465,4 millió forint összegű kamatkialakítása 1498,4 millió forinttal magasabb a tervtől. Ezen belül a diszkontkincstárjegyek után kifizetett 2670,9 millió forint kamat 6051,3 millió forinttal kevesebb, mint az előirányzat összege. A diszkontkincstárjegyek esetében ez a megtakarítás 2019-ben a tervezetthez képest nagyobb KESZ likviditás miatt csökkentett állomány és a hozamok tartósan alacsony szinten maradása miatti megtakarításként alakult ki. A lakossági kincstárjegyek kamatkialakítása 81 794,5 millió forintot tett ki, amely 7549,8 millió forinttal magasabb a tervekhez képest. A növekedés nagyrészt a tervezettnél nagyobb mértékben emelkedő lakossági hozamok eredményezték, amelyek 8319,7 millió forinttal növelték a kiadást. Ezt a kamathatást kismértékben ellensúlyozta, hogy a tervhez képest a kincstárjegyek iránt alacsonyabb lakossági kereslet mutatkozott, amely összesen 770,0 millió forinttal csökkentette a kiadásokat, mivel a kincstárjegyek vásárlásától a lakossági kötvények – beleértve a rendkívül népszerű MÁP Plusz - felé terelődött a lakossági kereslet.

Likviditáskezelési tevékenység keretében a napvégi Kincstári Egységes Számla (KESZ) sávban tartására szolgálnak a repóügyletek. 64,1 millió forint negatív kamatkialakítás keletkezett 2019-ben, amely az aktív repó állomány magas szintjének, valamint a pénzügyi kamatszint nagymértékű csökkenésnek köszönhetően 1371,9 millió forinttal alulmaradt a tervezetthez képest.

3. Cím: Egyéb költségek

Az adósság és követeléskezelés egyéb kiadásai cím együttes összege 38 666,2 millió forintot tett ki, amely 8353,0 millió forinttal nagyobb kiadást jelentett az előirányzathoz képest. Ezen a címen az állam a forint- és deviza elszámolások, rulírozó devizahitelek rendelkezésre tartási díja, állampapír és devizakötvény kibocsátások, az állampapírok lakossági értékesítése utáni jutalékot, valamint a forgalmazás egyéb költségeit fizeti ki (KELER díjak, tőzsdei díjak, nyomdaköltség stb.). E cím tartalmazza az állampapírok lakossági értékesítését támogató marketing-kommunikációs kiadások, valamint az adósságkezelés költségeinek előirányzatait is. Az előirányzatot meghaladó teljesülés döntően a tervek nagymértékben meghaladó lakossági értékesítéshez kapcsolódó (értékesítési) jutalékkialakítások növekedésének tudható be.

A piaci kibocsátásokhoz, hitelfelvételekhez kapcsolódó forint- és devizajutalékok 33 363,0 millió forintot tettek ki 2019-ben, amelyek a tervekhez képest 6223,7 millió forinttal lettek magasabbak. A forintjutalékok a lakossági értékpapírok

nettó értékesítésének jelentős növekedése következtében 7626,9 millió forinttal lettek magasabbak a tervekhez képest. A lakossági állampapírok után kifizetett értékesítési jutalékok összege így 32 231,1 millió forintot tett ki. 2019-ben sor került a lakossági állampapírok értékesítése után fizetett forgalmazói jutalékrendszer átalakítására, amelynek eredményeképpen nem az értékesített mennyiség alapján, hanem a forgalmazóknál lévő lakossági ügyfélállomány arányában történik a jutalék meghatározása.

A devizajutalékok összege 1403,2 millió forinttal alulmaradt a tervekhez képest, és 1131,9 millió forintot tett ki. A csökkenést az okozta, hogy a tervekben szereplő nemzetközi devizakötvény kibocsátásra nem került sor 2019-ben. A tervekhez képest nagyobb összegű belföldi P€MÁP devizakötvény kibocsátás növelte a jutalék kifizetések összegét, kismértékben ellensúlyozva előbbi hatását.

Az állampapírok lakossági értékesítését támogató kommunikációs kiadások összege 4079,3 millió forintot tett ki, ami 2129,3 millió forinttal meghaladja az előirányzat összegét. A megnövelt összegre a lakossági állampapírértékesítés volumenének növelése érdekében a 2019-ben bevezetett Magyar Állampapír Plusz és a nyomtatott MÁP Plusz fokozott marketing támogatása érdekében volt szükség. Az adósságkezelés költségei az előirányzattal egyezően 1223,9 millió forintot tettek ki.

BEVÉTELEK

A központi költségvetés adósságszolgálattal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet bevételi összege 258 372,3 millió forint volt, amely 220 909,5 millió forint többlet-bevételt jelent a költségvetési előirányzathoz képest. A túlteljesítéshez a forintadósság és követelések kamatbevételi többlete 221 636,1 millió forinttal járult hozzá, a deviza kamatbevétel azonban 728,8 millió forinttal elmaradt a tervezettől. Az adósság és követeléskezelés kapcsán felmerült bevétel 2,1 millió forinttal járult hozzá, a fejezet kamatbevételeihez.

1. Cím: Devizában fennálló adósság és követelések kamatelszámolásai

A devizában fennálló kamatbevételek és követelések összege lényegesen alacsonyabban alakult az előirányzathoz képest. A költségvetési előirányzat eredetileg 129,6 millió forint összegű kamatbevétellel számolt, ehhez képest a tényleges negatív bevétel 598,7 millió forintot ért el.

A belföldi devizakötvény, a P€MÁP kamatbevétel összege 571,2 millió forinttal magasabb a tervezetnél, összesen 700,8 millió forintos bevétel teljesült. A deviza kamatbevétel e címsorán a bevétel a P€MÁP értékesítése során elszámolt felhalmozott kamatbevételből és a visszaváltáskor elszámolt árfolyamnyereségből származott. Az év folyamán a P€MÁP tervezettnél nagyobb volumenű értékesítése, valamint a nem tervezett visszaváltások miatt alakult magasabban a bevétel a tervezettnél, amelyet a tervhez képest alacsonyabb kamatláb csökkentett.

A belföldi devizakötvények tényleges értékesítésének összege 91 952,5 millió forint volt, a tervezett 31 130,0 millió forinttal szemben.

Az egyéb devizaműveletek kamatelszámolásai címen kerültek elszámolásra a máshová nem sorolható devizaműveletekhez kapcsolódó kamatelszámolások. Az FX swap műveletek, a mark-to-market betétműveletek utáni kamatelszámolások, a negatív kamatelszámolások, amelyek negatív bevételei 1300,0 millió forintot tettek ki 2019-ben. A negatív bevétel oka, hogy a tervezés során figyelembevett euro-piaci kamatszintek az év során tovább csökkentek, valamint a jelentős pénzüpiaci kamatcsökkentések következtében az MNB-nél elhelyezett betétekre negatív kamatláb került felszámításra.

2. Cím: Forintban fennálló adósság és követelések kamatbevételei

A forint államadósságból- és követelésekből származó kamatbevételek jelentős összeget, 258 969,3 millió forint bevételt értek el 2019-ben. A 221 636,1 millió forintos túlteljesülés döntően az államkötvény aukciókhoz és csereaukciókhoz kapcsolódik. Az államkötvények többszöri, terveket meghaladó aukciós értékesítése, az államkötvények csereaukciója és tőzsdén kívüli (OTC) ügyletek során az alacsony szintre csökkent piaci hozamok miatt az értékesítés árfolyamnyereséggel történt. A keletkező árfolyamnyereség és felhalmozott kamatbevétel 227 223,5 millió forinttal haladta meg az eredetileg tervezett szintet. A tervekhez képest az aukciókon jelentkező jelentős érdeklődés miatt rendszeresen megemelésre került az értékesítés. Szintén emelte az értékesítést és így a kamatbevételeket a tervezett volument lényegesen meghaladó kötvénycsere program, amelynek keretében megvalósult a rövid futamidejű kötvények hosszabb futamidejű kötvényre történő cseréje. A hosszú futamidejű lakossági állampapírok kamatbevétele 6338,6 millió forinttal maradt el a tervtől, az újonnan kibocsátott Magyar Állampapír Plusz tervezettől eltérő kamatperiódusából és kibocsátási módjából fakadóan.

A kincstárjegyek felhalmozott kamata 157,4 millió forintot tett ki, ami a kincstári hálózatban visszaváltott kincstárjegyek többletbevétele. A repóműveletekhez kapcsolódó kamatbevétel 229,0 millió forintot ért el, amely a tervekhez képest alacsony hozamszintnek köszönhetően 100,9 millió forinttal kisebb a tervezetthez képest.

A kamatbevételek további tétele a Kincstári Egységes Számla után az MNB által fizetett kamatból származik, amely a HUFONIA index mértékével megegyező kamatot jelent. Az elmúlt években nullához közeli negatív kamatot jelentett, így ezen a címen előirányzat tervezésére nem került sor. A pozitív kamatoknak köszönhetően azonban 2019-ben 694,7 millió forint kamatbevétel keletkezett ezen a jogcímen, ami jelentős növekedést jelent a korábbi évekhez képest.

3. Cím: Egyéb költségek

Az állampapírok értékesítését támogató kommunikációs kiadásokkal összefüggésben 2,1 millió forint összegű bevétel keletkezett, amely a magyar állampapírok népszerűsítését célzó 2018. évi marketingforgalomhoz kapcsolódóan utólag adott engedmény elszámolása.